

KUKUZA MBINU AU MIKAKATI MIPYA

*Mpango usiokuwa na kitendo unaambilia patupu,
na pia kitendo bila mpango kinaambilia patupu.*

Huu ni msembo wa Sun Tsu aliyetamka haya maneno miaka 2000 iliyopita. Sasa twajua kuwa kuna vitu tatu zilizo tambuliwa na Sun Tzu ambazo zaweza kutupa ushindi katika yale yote twataka kukamilisha.

Jijue

Usiamini propaganda yako mwenyewe. Ni lazima ujue nguvu zako na pia malemeo yako, uwezo wako, rasilmali na nguzo zako. Ni muhimu kuelewa uwezo na malemeo ya wenzako ambao mnasaidiana kufanya kazi.

Mjue mshindani wako

Usiamini propaganda ya mshindani wako. Pia ni lazima uelewe nguvu, malemeo, na uwezo wa washindani wako. Hii itakuwezesha kuelewa na kuitawanya mbinu au mpango wa washindani wako.

Yajue mazingira yako

Mazingira yako ni mahala ambapo utakabiliana na mshindani wako wako. Mfano ni kama wakati, mahala, sheria na mila za mahala ambapo unafanyia kazi.

Ukishamaliza kufahamu na kukusanya maoni haya yote, sasa uko tayari kuunda mpango wako. Mpango wako waweza kuwa kutafuta vitu kama;

- Manuio makuu na shabaha muafaka
- Maeneo na maliasili
- Mbinu utakayo tumia na wakati wake
- Mbinu ni kitendo kimoja kinacho tumiwa kuleta mabadiliko. Ni muhimu kuelewa kuwa mbinu ni moja wapo ya mpango wako.

KUANZA KAZI

Ukianza kutumia mbinu za kupigania haki, ni muhimu kuyaweka haya maanani:

Ungana kufanya kazi na wengine

Iwezekanavyo, ni muhimu kuleta pamoja watu wa maoni tofauti tofauti ili wajiadiliane na wabadilishane maoni na pia wajifunze kutokana na maoni ya wengine.

Ni muhimu kukubaliana na taratibu au sheria ambazo zitaongoza majadiliano. Mfano ni kama:

Kuheshimiana.

Mtu mmoja tuu ndiye ataongea kila wakati.

Maoni yote yakaribishwa.

Matamshi yasiyo ya heshima hayakubaliwi na hata yakinenwa ni lazima yarudiwe kwa njia ya heshima.

Mjadala uendelee kwa heshima

Wanamjadala ni lazima wakubaliane taratibu za kuingilia kama mmoja wapo wanamjadala anatawala mjadala.

Jadiliana bila pingamizi au wasiwasi

Iwezekanapo, kusanya maoni yote. Thibitisha kuwa kila mtu ametoa maoni yake bila kupumbaza au kutupilia mbali maoni mengine kama ngumu kutekeleza au isiyo ya maana. Pia maoni yote yasiwe ya dhalimu, kwani amani ndio nguzo ya uhalali na uaminifu.

Yaandike maoni yote yatakavyotokea ili uchague maoni yale yatakayojadiliwa na yale ambayo hayatajadiliwa. Lakini usiyatupilie mbali maoni yoyote kwa maana utastahili kuyaangaliana na kuyachambua hayo maoni baadaye.

Andika au nakala hiyo taratibu

Yaandike maoni yote kwenye waraka au ukuta ili kila mshiriki aifwate taratibu. Maandishi inahakikisha kuwa yale yote yanayojadiliwa yatakumbukwa baadaye na pia kuandika kwapatiana fursa ya kurudia hayo maoni wakati mwingine. Aidha, chambua ponza za kuweka nakala za huu mjadala.

Hatua ya kwanza: Tambua shida au tatizo

- Ni shida gani unayotaka kutatua?
- Ili kuitatua shida hii vyema, andika vidokezo vya hii shida ili uitatue moja kwa moja.
- Shida hiyo yaambatana vipi na desturi fulani, taasisi, sheria au mtu fulani?
- Iandike shida hiyo kwa sentensi moja fupi.

Hatua ya pili: Tambua shabaha yako

- Shabaha yako ni yule mtu, kitu au mahala fulani ambapo unataka kuathiri au kupasa.
- Ni nani au ni nini iliyo na wajibu wa ile shida umetambua?
- Ni nani ambao wanatawilisha hii shida?
- Kuna taasisi za kutatua hii shida? Kama ziko, ni kwa nini hazichukui hatua ya kutatua hili swala?
- Tambua mojawapo ya shabaha ambazo kikundi chako chataka kuathiri.

Hatua ya Tatu: Tambua lengo lako

- Ni athari gani mwataka kutokana na hiyo shida?
- Kwa ufupi, eleza ni tukio gani mnalotaka? Fikiria hivi: kama ungekuwa na nguvu ya kutatua shida zote ulimwenguni, hizo shida zingekuwa zipi? Usijali kuwa umepita kiasi.
- Shabaha zako zakusaidia vipi kutekelza lengo lako?

N.B. Hili lengo laweza kuwa tofauti na misioni ya shirika au kikundi chako. Ni vyema kuiweka hiyo misioni maanani ili kuhakikisha mkakati au mbinu mlizo chagua zaambatana.

Hatua ya Nne: Tambua mwandani na mshindani wako

- Wekelea maanani lengo lako na mbinu zako
- Ni nani mwandani wako?-watu binafsi, vikundi au mashirika- nchini mwako na nchi zingine? Ni kwa sababu gani wangependa kuungana nawe?
- Wapinzani wako ni nani?
- Ni nani waandani na wapinzani wako wasiojulikana? Watu wengi wako kwenye hiki kibengele.
- Kutafuta njia ya kuathiri hivi vikundi itakuwa muhimu mtafutavyo mbinu zenu.

Hatua Ya Tano: Tambua rasilmali zenu

Rasilmali ni kitu chochote kinachokusaidia kufikia lengo lako.

- Ni rasilmali gani ulizonazo? Yaweza kuwa vyama vingine viandani, mitandao ya vyama, fedha, na hali ya kisiasa, sheria au maingiano.
- Kikundi chako kina uhusiano gani na shabaha yenu iliyo na uwezo wakutatia shida yenu. Huu uhusiano pia ni rasilmali.
- Wanachama wa kikundi chako pia ni lazima wafikirie vile watakavyojilinda

Hatua Ya Sita: Tambua mbinu au mkakati wenu

- Kutambua mkakati wenu unaweza kuwa kufikia uamuzi tofauti tofauti.
- Ukiangalia zile vibengele tulizoongelea, Ni mambo gani ambayo kikundi chako chaweza kuathiri?
- Yaandike mambo hayo ukiweka lengo lako maanani.
- Ni hatua gani ambayo yaweza kufanya mathaara yako kuafikiana na shabaha yako?
- Kuna taratibu ambazo hizi hatua zaweza kutekelezwa moja kwa moja? Au hizi hatua zaweza kutekelezwa mara moja na jitihada zingine? Uko na rasilmali za kutosha?

Ni vyema kujadiliana taratibu za kufikia mbinu na kuweka maanani kuwa mbinu yenu itawaleta karibu na lengo lenu wala sio kutatia shida au tatizo lenu. Hakikisha kuwa taratibu ya matendo yenu ni sawa na lengo la kikundi wala isiwe inawapeleka njia tofauti na lengo.

Hatua ya Saba: Tambua mkakati au mbinu yenu

Huu ni wakati wa kuamua ni mbinu gani mtakazo tumia kutekeleza mkakati ambao mumetambua. Mkichagua hizi mbinu, fikiria uwezo wenu na vipaumbele vyenu. Chukua wakati kuwarudia waigishaji wakuu, maeneo, waandani na wapinzani, na pia nguvu zenu, malemeo na rasilmali za kikundi chako na pia washindani wako.

- Andika chini mbinu mnazotambua na mwaweza kufikia
- Ni mbinu gani mwaweza kuhimiza waandani wagumu kuwa waandani wepesi
- Ni mbinu gani zaweza kuhakikisha kuwa wapinzani wagumu wabaki hivyo hivyo au kuwahimiza kuwa waandani?
- Ni mbinu gani zaweza kusimamisha au kulainisha mapingamizi?
- Kikundi chako chaweza kufanya hii kazi kivyake au chahitaji kushirikiana na vikundi vingine?

Chagua mbinu moja inayotoshana na mkakati au lengo lenu ili ijadiliwe. Mbinu moja itahitaji majadiliano marefu na yaweza kuhitaji kuongezwa mbinu zingine ili itekelezwe kikamilifu.

Hatua Ya Nane: Kadirisha mbinu moja

- Jadiliana sababu ya kikundi chako kuchagua hii mbinu.
- Ni sababu gani mbinu hii iko na uwezo wa kusongesha kikundi chako karibu na lengo lenu?
- Mbinu hii yaweza kukuzwa vipi ili iwe na maathara makuu?
- Mwaweza kuzalisha rasilimali zingine vipi? Ni nani aweza kuungana kufanya kazi na nyinyi? Ni mbinu gani mwahitaji kusadikisha wengine ili waungane kufanya kazi nanyi au wachange rasilimali zao?
- Ni mbinu gani mwaweza kuongezea ili mtekeleze ile mbinu mliochagua? Kuna shabaha ambayo yahitaji kuangaliwa? Ili mfikie shabaha kuu? (kama kutafuta marafiki kwenye shirika kama mkurugenzi mkuu hajafikiwa kuulizwa kubadilisha sera fulani.
- Mwahitaji usaidizi wa vyama vingine kabla hamjaanza kutekeleza mbinu yenu?

Andika muhtasari wa mbinu zote ziwezekanazo ambazo yaweza kuwasaidia kutekeleza mbinu yenu. Endelea kukadiri rasilimali mlizo nazo.

Hatua ya Tisa: Kuendekeza mbinu kutoka humu kitabu

Angalia “Kuendekeza mbinu” (*Adapting Tactics*) kwa maelezo zaidi kuhusu kutumia mbinu

- Chagua mbinu kadhalika mngemenda kutumia.
- Mbinu mliochagua yafanana vipi Na hali yenu? Kuna tofauti gani? Ni funzo gani mwaona kutokana na mazoea ya vikundi vingine?
- Kikundi chako kina rasilimali gani zingine ambazo hazijatajwa kwenye hiki kitabu? Hizi rasilimali yaweza kutumika vipi kuhakikisha mbinu yenu inafanya kazi?
- Ni vikwazo gani vingine ambavyo kikundi chako kinatarajia?
- Ni vipi mwaweza kuendekeza hii mbinu kuambatana na hali yenu?
- Mnaitaji maoni gani zaidi na ni nani atayakusanya?

Hii taratibu yaweza kutumiwa kutafuta maoni mapya yatakayo saidia kikundi chako kuafikia lengo lake na pia kuifanya kuwa fundisho la kikundi chako. Pia itakuwezesha kukuza ujuzi wa uchambuzi utakao kusaidia kukadiri mbinu au mkakati wenu.